

**НАРУШАВАНЕ НА АКАДЕМИЧНИТЕ ПОРЯДКИ.
ПРОУЧВАНЕ НА СКЛОННОСТТА НА СТУДЕНТИТЕ В
ОКС „ТУРИЗЪМ” КЪМ ПОДСКАЗВАНЕ, ПРЕПИСВАНЕ И
ПЛАГИАТСТВО**

**ACADEMIC DISHONESTY. A SURVEY WHETHER
TOURISM STUDENTS ARE PRONE TO USE PROMPTING,
CHEAT SHEET AND PLAGIARISM**

Станислав Пляков
Колеж по туризъм-Варна
plyakov@abv.bg

Assistant Stanislav Plyakov, PhD
College of tourism- Varna
plyakov@abv.bg

Abstract

The paper seeks to instigate an open academic discussion of a long existing problem. Plagiarism and cheat sheet usage are topics that are tolerated. In the mean time, the use of cheat sheet or copying, prompting and even plagiarism by some of the students is a dishonest advantage over the majority with long term negative consequences within the academic education. Following the example of other academic communities for taking action and seriously debating the issue, I present my empirical study of the tourism students' attitudes. The interdisciplinary scope of tourism as an academic discipline as well as the disparate background and vast geographic scope of the enrolled students are optimal prerequisites for measuring the general students' attitudes towards academic dishonesty, cheat sheet usage, prompting and plagiarism. The anonymous survey, that indicated positive and negative tendencies, was conducted among 200 second and third year students. I am hoping to instigate a more heated debate on the existing rules, on the usage of technical means, and maybe even to prompt the readjustment of the academic moral compass.

Keywords: plagiarism, cheat sheet, exam scam, prompting, academic dishonesty

Въведение

Нарушаването на академичните правила не е изолиран социален феномен. Напротив, активно се изследва както неговият генезис, така и начините за успешното му пресичане (Croucher 1996; Sutherland-Smith 2008; Roberts 2007). Добри условия за изследването на нагласите на студентите спрямо нарушаването на академичните правила ни дават интердисциплинарните форми на обучение. В това отношение образователно-квалификационна степен ОКС „Туризъм” е оптимална за изследване на общото състояние в страната, най-вече благодарение на широкият спектър на студентите от различни средни училища, с разнообразна професионална насоченост и географско разположение. Изследването на моментната картина на студентите във втори и трети курс не посочва напълно еднородни резултати и съдържа и някои положителни тенденции. Анкетното прочуване в никакъв случай няма за цел да дискредитира висшето ни образование, а напротив цели да се създаде дебат за подобряване на мотивацията да студентите да учат при оптимални условия. Изследването поставя и някои важни критични въпроси за нагласите в обществото ни и създадените норми на поведение в средното образование. Проведено е през ноември месец 2019 г. като анонимна анкета попълнена от общо 200 студента от втори и трети курс в учебно заведение посветено на интердисциплинарно изучаване на ОКС „Туризъм”. Изследвано беше дали студентите са преписвали някога по време на

образованието си, каква е модата на преписването и какъв е ефектът от борбата с неспазването на академичните правила. Проведената анкета хвърля светлина върху много деликатен въпрос и е повод за по-сериозни и задълбочени изследвания и проучвания на този академичен проблем.

Предпоставки за изследване на проблема

Няколко работни хипотези, следва да ни помогнат в изследването на генезиса на проблема. В България дипломата е мечтаният пропуск към един по-приятен и по-успешен житейски цикъл. Не знанията и уменията, а документът представя студента на обществото или работодателите. Достъпът до дипломата е чрез установената оценителна система на съответното висше учебно заведение (ВУЗ). Затова стремежът към добра диплома е инвестиция във време и пари. От една страна е продължителното следване, от друга страна са финансови средства похарчени за семестрите, учебници, квартири, подготовка на курсови работи и изпити. В обществото е създадено и съответното очакване за осребряване на вложението с печалба. Родителите подкрепят студентите, както са го правили в средното училище.¹ Сайтовете за помощ при писане на курсови работи, засилват усещането на студентите, че некоректността е норма на поведение. Впечатлението се засилва още повече от примерите за некоректно поведение, водещо до успех, дори и сред най-високите рангове на академичната общност. Пример затова е разгласеният от медиите (Днес.dir.bg 2017) случай с варненски ректор.

Възникват ред въпроси. Имат ли реално покритие оценките от дипломата? Съответстват ли те на получените знания и умения? Какъв е начинът по който оценките са получени? Формалният достъп до статут в обществото изглежда е свързан по някакъв начин с нарушаването на академичните правила. Става дума за некоректното поведение по време на изпити и тестове, което най-често се изразява в преписване или подсказване. Изследването не може да определи какъв е процентът на студентите, сдобили се с ценната диплома благодарение на скритата сила на „пищовите”, но може да демонстрира съществуващите студентски нагласи.

Бърза справка в интернет показва много материали има по темата с начини, методи, тактика, съвети. Оказва се, че винаги се е преписвало, преписва се и ще се преписва докато има изпити. Не случайно гл.ас. д-р Велислава Донева от Русенския университет „Ангел Кънчев" предложи през 2013 г. да се направи Музей на студентския „пищов” (TvN 2013).

Методите на преписване са много и най-разнообразни. Съществуващите форми могат да бъдат категоризирани по следния начин:

1. Традиционни. Това са старите изпитани „хартиени пищови”, на листчета, „хармоника” или „царски”. Среца се изписване на информация по нокти, пръсти, ръце, крака, подметки, етикети на бутилки, прозрачни корпуси на химикалки, носни кърпички, дъвки, опаковки и още много други. Възможно е например писане върху бял лист с празен химикал (т.нар. ”слънчев пищов”) или със симпатично мастило. Тези методи са известни на преподавателите и квесторите, лесно се забелязват и шансът за успех е минимален. Според дългогодишния ми опит, повечето студенти си приготвят „пищови”, но не се осмеляват да ги използват, може би защото научават материала докато приготвят „пищовите” . Много повече са разпространени „пищовите за успокоение” с отделна формулка, схема, правило.

---

¹ Понякога родителите дори разработват курсови работи. Куриозна е и случката разказана от старши преподавател д-р Светла Недева от Икономическия университет–Варна за студент, който едва на първия изпит установил, че майка му го е записала другаде.

2. Модерните електронни пищови. Те обикновено изискват внимателно планиране:

2.1. Електронен часовник за преписване. Работи на принципа на електронната книга, но може да се качат файлове с всякаква друга информация. Часовникът прелиства страниците автоматично, разполага със стелт режим, в който информацията да се вижда само под определен ъгъл, както и с опция да се скрие текста, бързо да се изключи екрана чрез паник-бутон и да се виждат само циферблат и стрелки.

2.2. По-сложни „бръмбари“ или микрослушалки свързани към телефон. Те са значително по-скъпи електронни устройства. Необходим е и усилвател, микрослушалки, както и специален предавател с батерии. Микрослушалките се наричат «тапички», а предавателят за поставяне на врата или рамото «примка». Свързването може да стане към смарт телефон, SIM карта или например чрез *Bluetooth*.

2.3. Специални незаглушими MP3 плеъри с микрослушалки. Те са устройства с предварително направени записи, устроени да функционират независимо от GSM мрежата, предвидени за случаите когато в залата или университета се ползват заглушаващи средства. За улеснение служи дискретно дистанционно управление за превъртане, спиране или връщане на записа.

2.4. Камери предаващи в реално време и с микрослушалки. Чрез камерите студентът-нарушител на академичните правила предава в реално време въпросите от изпита или теста до свой помощник отвън и получава в слушалките правилните отговори. За целта е нужен високоскоростен интернет, а камерата може да бъде маскирана в очила, брошка, копче, колан и ли друга част от облеклото.

3. Опортюнистичните методи на преписване, които са използвани от студентите, които по принцип са решили да изкарат дипломата си по най-лесния начин:

3.1. Въздействие върху чувството на състрадание на преподавателя. Най-често използваната тактика при изпит е с оправдания или чрез реална или дори изфабрикувана (по възможност трагична) история да се съчувствие у изпитващия. Целта обикновено е т.нар. „утешителна тройка“.

3.2. Друга разновидност на „тройката по милост“. Предава се празен лист или тест, както беше разгласено от медиите юни месец 2017 г. по примера на професор Докова от УНСС (Павлова 2017)². Понякога преподавателят или квесторът дават допълнително време. Възможно е да намекнат отделен отговор.

3.3. Изобретателността на студентите е пословична. Например използват условни знаци за подсказване (предимно с пръсти), които са предварително уговорени за показване на отговори на тестове с по три възможности. Подобно е и четенето по устни. Стратегическо е разположението. По-слабо подготвените студенти търсят възможност да седнат диагонално зад свой подготвен колега за да виждат по-лесно, какво пише или ако са пишещи с дясната ръка, седат до колега левичар или обратното.

3.4. Най-опортюнистична форма е «академичният наемник», когато друг студент се явява на изпит вместо титуляра. Последното е трудно осъществимо в по-малките колежи, където преподавателите познават студентите.

4. Други форми на некоректно академично поведение, които се потвърдиха в дискусиата със студентите:

---

² Пак от медиите научаваме, че всички засегнати страни от случая известен като „тройка за празен лист“ през 2017 г. са пострадали по някакъв начин (Павлова 2017)

4.1. Част от студентите, особено в престижните университети, поради отдаване на забавления през семестъра, пропускат важни лекции и упражнения и изостават с материала. За да наваксат в най-кратък срок, по време на изпитна сесия, на практика нарушават биологичните закони с големи количества силно кафе, енергитични кофеинови напитки, хапчета, опиати или дрога, за да могат да се концентрират по-добре.

4.2. Някои от студентите могат да стигнат и до там, че да прибегнат до форми на саботажа. Примерите са: скъсани страници от учебници и справочници, невръщане на книги и учебници в библиотеката, криене на източници за информация, пускане на дезинформационни анонси в социалните мрежи и др.

Плагиатството е друга форма на нарушаване на академичните правила и може да се разглежда като начин на преписване. Въпреки специализираната система за софтуерно търсене на преписани материали, все още няма обществено достъпни данни за наказани студенти, които масово използват труда на някой друг като го представят за собствен. Масово се използва „копи-пейст“ при представяне на курсови работи или други материали, без да се цитира източника на информацията. Изглежда у нас все още няма твърда политика за пресичане на тази дейност. Тенденцията е именно студентите от по-горните курсове да прибегват до представяне на чужд труд като свой. Действително нещата, които са получили т.н. гражданственост могат да бъдат използвани по всяко време, но въпросът се свежда най-вече до едно от най-честите академични провинения при което когато някой представя чужд труд за свой. В тази връзка е важно всеки университет да има установена политика за защита от плагиатство, съответно да може да информира студентите за това, както и да има изградени мерки за пресичане на академичните нарушения..

Съществуващи форми на превенция и контрол

Компютърните програми, които улесняват проверката за плагиатство имат не само контролен, но превантивен и характер, като предоставят възможност за самопроверка (Ангелова 2012, 285) . Университетите публикуват правила за цитиране с обяснения на същността на плагиатството, които са адаптирани по английски източници (Център за дистанционно обучение 2019) и съответно са базирани върху малко по-различна законова основа. За да разберем проблема следва да се спрем на съществуващите към момента законови разпоредби у нас, разгледани подробно от юристите (Градинаров 2015; Ножаров 2019; Костов 2015; Стойнов 1997):

1. Закон за авторското право и сродните му права (ЗАПСП 1993) . Това е нормативният акт в България, който има за основна задача да регулира тази проблематика. Трябва обаче да се докаже, че цяло произведение или части от него са създадени от едно лице, а се използват от друго по неправомерен начин. То е изключително трудно постижимо при взаимстване на отделни, много и кратки елементи от чужд труд. При това ЗАПСП дава защита предимно чрез гражданскоправни средства. За да се активира защитата, трябва самите лица, чийто права са нарушени, да сезират съда. Трудоемка задача, от една страна заради доказателствената част, а от друга поради свързаните допълнителни разходи за експертизи и за адвокатски хонорари. Процесите са сложни, често продължават с години, а изходът е непредвидим.

2. Чл. 172 а от Особената част на Наказателния кодекс (НК 1995). Там също се съдържат текстове и дефиниция в защита на тези права. Става дума за т.нар. контрафакция, и гласи:

Ал. 1: „Който записва, възпроизвежда, разпространява, излъчва или предава, или използва по друг начин чужд обект на авторско или сродно на него право, или екземпляри от него, без необходимото по закон съгласие на носителя на съответното право, се наказва с лишаване от свобода до пет години и с глоба до пет хиляди лева“; Ал. 2: „Който без необходимото по закон съгласие държи материални носители, съдържащи чужд обект на авторско или сродно на него право на стойност в големи размери, или държи матрица за възпроизвеждане на такива носители, се наказва с лишаване от свобода от две до пет години и глоба от две хиляди до пет хиляди лева“.

В самия Наказателен кодекс обаче, отсъстват дефиниции на понятията от горепосочените алинеи, като например „записва“, „възпроизвежда“, „разпространява“, „излъчва“, „предава“, и „използва по друг начин“. Законодателят е предпочел да препрати към съответните определения в ЗАПСП, т.е. деянията са включени като наказателноправни, но в много случаи, поради препращащата норма към гражданскоправни дела, съдилищата ги подвеждат под норми като административни нарушения. Следващият текст от НК, който се отнася до „плагиатството“:

Чл. 173. (1) -Който издава или използва под свое име или под псевдоним чуждо произведение на науката, литературата или изкуството или значителна част от такова произведение, се наказва с лишаване от свобода до две години или с глоба от сто до триста лева, както и с обществено порицание“.

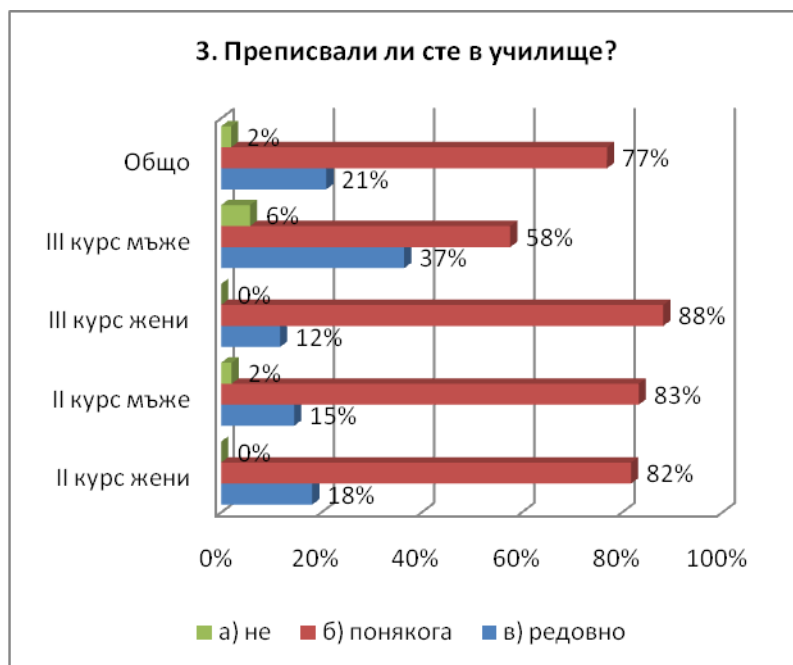
Тук отново се сблъскваме с проблема за дефиницията на „значителна част“.

3. Закон за висшето образование (ЗВО 1995) и Закон за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ 2018). Съгласно чл. 58, ал. 1, т. 4. на ЗВО – „членовете на академичния състав на висшите училища се освобождават от длъжност със заповед на ректора при доказано по установения ред плагиатство в научните трудове“. Нормата оставя огромно поле за тълкуване, а установяването и доказването са трудни. Комисия по академична етика към Министерството на образованието и науката (МОН 2019) издава становища. ЗРАСРБ предвижда в глава четвърта „Контрол“ чл. 30 няколко норми, регламентиращи компетентностите на Министъра на образованието и науката по отношение откритите и не приключили процедури за придобиване на научна степен, както и за заемане на академични длъжности. Според ал. 2 на този член това се осъществява чрез проверки по собствена инициатива или по сигнал на заинтересована страна. В двата случая превантивната и контролната функция са силно ограничени. Съгласно чл.71 ЗВО – „задълженията на студентите, докторантите и специализантите се уреждат в правилниците на висшето училище“, а по законова делегация на чл.37 от ЗВО всички въпроси на устройството и дейността на висшето училище, неуредени в закона, се регламентират с Правилника за дейността на висшето училище и други негови правилници. За студентите нормата е препращаща. Законодателството ни, съгласно ЗВО, е предвидило и автономия на всяко висше учебно заведение (ВУЗ). В правилниците, обикновено се вписват какви точно наказания би понесъл студентът, който не спазва разпоредбите на учебното заведение. Най-често на студентите се налагат следните наказания: 1.забележка; 2.мъмрене; 3.последно предупреждение; 4. отстраняване за една учебна година и 5.отстраняване от университета. В Правилниците често е упоменато, че се изисква „обяснение от студента“, за да бъде наложена съответната санкция от Ректора по доклад на деканите или ръководителите на служби и звена на университета. Следователно законовите ни разпоредби не съдържат функционираща санкция за преписване. Само от съвестта на студента зависи дали ще нарушава разпоредбите. В други държави санкциите са много по-строги. Например в Китай (profit.bg 2018) преписването се приравнява на углавно престъпление с ефективна присъда.

3. Резултати от проучването.

Резултатите от прочуването разгледани сбито могат да бъдат представени в три основни групи от графики. На първо място, това са впечатленията и нагласите на студентите придобити по време на средното образование. На второ място, са резултатите, които показват склонността на студентите да прибегнат до „преписване, подказване, плагиатство” в рамките на университетското си пребиваване. На трето място, са резултатите, които потвърждават, че става въпроса за проблеми чийто генезис е залегнал дълбоко в обществото. Анкетата е била проведена анонимно, но шестима от анкетираните студенти са изявили готовност за допълнително интервюиране и потвърждение на студентските нагласи, признак за искреност на студентите и доверие спрямо анкетиращия.

Фиг.1 представя част от резултатите от първата група. От анкетираните студенти 77% посочват, че като ученици са били склонни да препишат по някои предмети. Резултатите се потвърждават от високата склонност за подказване в средното училище - 68% от всички анкетирани.

Фиг. 1. Резултати в проценти от отговорите на въпрос 3. „Преписвали ли сте в училище?”

Отговорите на трети курс мъже и на двете графики може да е показател за положителни тенденции за висшето образование, в чиито рамки младежите да променят модела си на поведение.

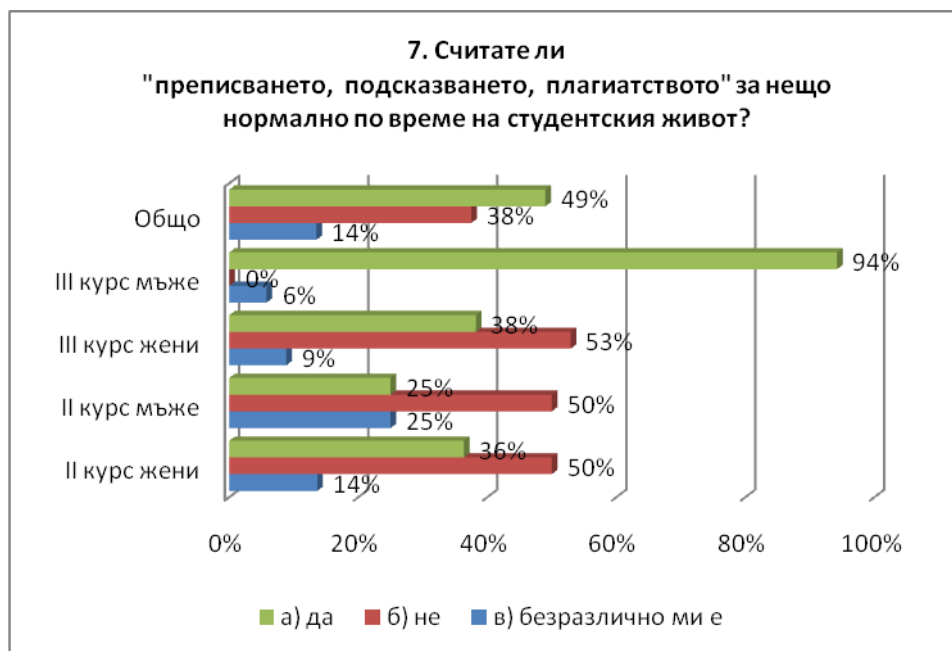

Фиг. 2. Резултати в проценти от отговорите на въпрос б. „Склонни ли сте да преписвате или да получавате чужда помощ по време на изпити или тестове като студенти?“

При толкова голям процент студенти, които преписват, съвестните са също провокирани да ги последват, понеже са поставени в неизгодна позиция. Така неформално критерият за получаване на добра оценка не са знанията, а кой е преписвал по-добре. Това вероятно оформя и стремежа към нарушаване на академичните правила от повечето студенти. Състезателният характер на образованието се измества към добро представяне в друга сфера и изобщо не е чудно, че се стига до „преписваческа епидемия“.

Според отговорите на въпросите от втората група, общо 78% са склонни да преписват или получат чужда помощ по време на изпити и/или тестове. Тези отговори са в синхрон с нагласите от средното образование. Това е видно от отговорите на въпроси номер 6 и 7 (Фиг.2 и 3).

Фиг. 3, съдържа оценката на феномена „нарушаване на академичните правила“ като нормализирано поведение. Докато общо само 49% от анкетираните студенти смятат, че „преписването, подсказването и плагиатството“ са нещо нормално за студентския живот, това е така за цели 94% от младежите от посочената подгрупа „мъже III курс“.

Фиг.3. Резултати в проценти от отговорите на въпрос 7. Считате ли „преписването, подсказването и плагиатството“ за нещо нормално по време на студентския живот?

Възможно е студентите от по-горните курсове да стават по-самокритични. Данните подкрепят аргумента, че „преписването, подсказването и плагиатството е норма на поведение в обществото.

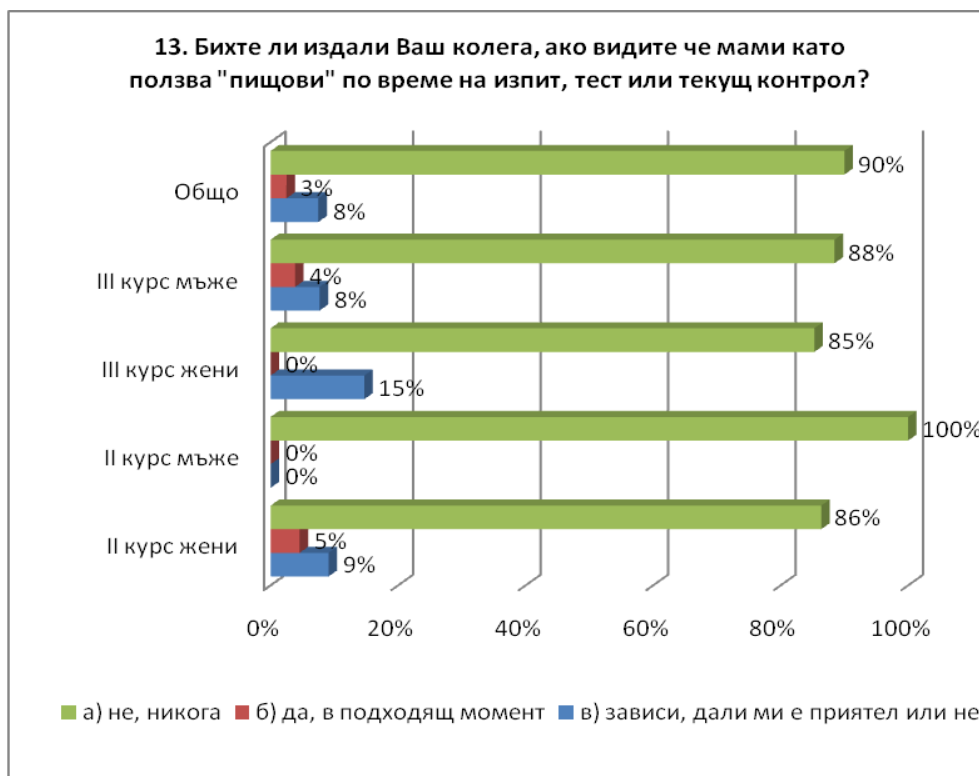
В третата група като най-представителни ще разгледаме отговорите на девети въпрос (Фиг. 4) Голямата степен на толерантност спрямо неспазването на установените академични правила сред анкетираните жени от трети курс е индикативна за разбирането за нормално поведение на „преписването, подсказването, плагиатството“. От тях 59% не смятат, че изброените феномени за нарушаване на академичните правила са измама. Същевременно 53% от тях са посочили в отговорите на въпрос седми, че не смятат „преписването, подсказването и плагиатството“ за нормално студентско поведение. Имаме индикация за съобразяване на отговорите на жените от трети курс с установените в обществото порядки, защото нарушаването на академичните правила явно не е в противоречие с установените обществени норми.

Фиг. 4. Резултати в проценти от отговорите на въпрос 9. Приемате ли „преписването, подсказването, плагиатството“ за вид измама?

Ключът към това откриваме и в отговорите на въпрос 10-ти. Влияе ли авторитета на преподавателя върху склонността на студента да преписва по време на изпит или тест? С 53% от трети курс и 55% от втори курс студентките са посочили, че авторитетът на преподавателя е регулиращ фактор. Показателна е категоричната солидарност при отговорите на въпрос 13-ти, според които само 3 % процента от всички анкетирани биха издали преписващ колега (Фиг. 5).

Фиг.5. Отговори на въпрос 13. Бихте ли издали Ваш колега, ако видите че маме като използва "пищови" по време на изпит, тест или текущ контрол?

Студентите следват условностите в обществото. Борбата не е за знания, а за преборването на правила, които не са достатъчно авторитетни. Резултатите потвърждават хипотезите за генезиса на проблема.

Изводи и препоръки

Резултатите от анкетата сочат, че студентите имат чувство за морал и справедливост, но то е изкривено. Освен за контрола и превенцията, следва да се погрижим за състезателния принцип в образованието, така че да подкрепим таланта и реалното покритие на знанията. Ключово значение за това имат нагласите в обществото. Без него горепосочените законови текстове не могат да породят ефекта, за който са създадени.

Почтеността в академичния свят, която е и основа на университетския престиж, е заплашена от нарушенията на академичните порядки. Несъмнено феноменът е комплексен. Необходимо е и прочуване на значението на политическата и икономическата обстановка в страната. Част от резултатите са оптимистични и е радостно, че в университетите все още има голям брой съвестни студенти, които се трудят упорито, но те се нуждаят от академична подкрепа. Ако университетът служи за „трамплин“ при неотговарящи на истината дипломи, отрицателният ефект ще е за цялото общество.

Какво се случва ако позволим на някого да завърши медицина с измама, а след време същият да прави операции или когато недоучилият архитект проектира къщите ни. Дали не е за предпочитане реалната тройка, отколкото изпразнена от знания и умения шестлица? Не е ли време да се изпрати ясно и категорично послание към студентите, че учебният процес е важен, а не формалното вземане на изпити? Не би било по-добре, както е в спорта, всички да се състезават при еднакви правила и норми, а тези които ги нарушават да бъдат санкционирани подобаващо?! В името на престижа на академичното образование и на обществото е необходим цялостен подход. Освен пресичането на разгледаните по-горе нагласи за нарушаване на академичните правила следва да се отстрани и моралният вектор, който води до появата на този феномен.

Що се отнася до регулацията в практиката, би следвало преподавателите и квесторите да бъдат уверени, че конкуренцията между студентите е честна. Застъпник съм на строги мерки срещу нарушителите на академичните норми. Например, да се приложи наблюдение с камери по принцип, а не само при електронно провежданите изпити. Приветствам въвеждането на електронни заглушаващи устройства и детектори за локализиране на незаглушими *MP3* плеъри. Но най-вече е важно да има ясни инструкции за провеждането на изпитите поставени на видно място, както и специален инструктаж и подготовка на преподавателите или квесторите. Например една от инструкциите би следвало да бъде, да се обръща внимание на специфичното поведение на определени студенти и нехарактерното нервничане. Видими знаци са, когато едната ръка редовно е скрита, следенето на квестора с очи, непрекъснато оглеждане, оставеният дълго време празен лист последван от подробен материал, дори честото излизане до тоалетната или нехарактерно забавяне и още много други. Нарушенията на академичните правила би следвало да бъдат вписвани в досието на студента.

Тук трябва да се подчертае и значението на *авторитета* на преподавателя, както и необходимостта от това правилата да се определят така, че да не са в конфликт с нормите на обществото за порядъчност.

Знанието е сила, знанието е успех и прогрес, но само истинското! Дано академичният свят и обществото успеят да убедят студентите, че ако отделят дори и

половината от времето необходимо да подготвят „пищови“, биха научили повече. В противен случай много от нашите умни и образовани младежи и девойки, разочаровани от властващият формализъм и липса на справедливост, ще изградят житейския си път в чужбина и няма да използват уменията и знанията си в България. Нека прекъснем тази практика. Време е истината да ни направи свободни...

Източници:

1. Ангелова, Надежда. 2012. “Софтуерът за плагиатство в обучението.” в *V-та Национална конференция „образованието в информационното общество”*, 283–91.
2. Градинаров, Б. 2015. “Правни проблеми на плагиатството.” в *Плагиатството в науката*, 45–51. София.
3. Костов, К. 2015. “Правни проблеми на борбата с плагиатството в системата на науката и образованието в Република България.” в *Плагиатството в науката*, 76–88.
4. Ножаров, Щ. 2019. “Особености на престъплението плагиатство по чл. 173 от НК при посегателства срещу произведения на науката.” *Наука*, бр. 3: 61–70.
5. Стойнов, А. 1997. *Наказателно право-особена част. Престъпления против правата на човека*. София: Сиела.
6. МОН. 2019. “Комисия по академична етика.” 2019. <https://www.mon.bg/bg/100555>. [19.01.2020]
7. НК. 1995. “Наказателен кодекс. Престъпления против интелектуалната собственост.” <https://www.lex.bg/laws/ldoc/1589654529>.
8. Днес.dir.bg. 2017. “Ректорът на ТУ - Варна преписал дисертацията си.” *Dir.Bg*. 2017. <https://dnes.dir.bg/obshtestvo/plagiatstvo-ректор-disertatzia-26498876>. [01.08.2018]
9. ЗАПСП. 1993. Закон за авторското право и сродните му права. <https://lex.bg/laws/ldoc/2133094401>. [12.07.2020]
10. ЗВО. 1995. Закон за висшето образование. <https://www.lex.bg/laws/ldoc/2133647361>. [02.08.2020]
11. ЗРАСРБ. 2018. “Закон за развитие на академичния състав в Република България.” <https://www.lex.bg/laws/ldoc/2135680028>. [12.07.2020]
12. Павлова, Боряна. 2017. “Тройки за празен лист!? Проф. Докова: няма такова нещo!” 2017. <https://www.dnes.bg/obrazovanie/2017/06/18/troiki-za-prazen-list-prof-dokova-niama-takova-neshto.344671>. [01.07.2017]
13. Център за дистанционно обучение, СУ „Св. Климент Охридски“. 2019. “Ръководство за студенти и докторанти плагиатство.” 2019. <https://eas.uni-sofia.bg/wp-content/uploads/2020/04/Students-Manual-AntiPlagiarism.pdf>. [03.03.2020]
14. profit.bg. 2018. “Най-жестоките наказания за преписване са в Китай.” 2018. [01.03.2019]
15. TvN. 2013. “Правят музей на студентския пищов в русе.” 2013. <https://tvn.bg/pravyat-muzej-na-studentskiya-pishtov-v-ruse/>. [01.03.2019]
16. Croucher, John. 1996. *Exam Scams*.

17. Roberts, Tim. 2007. *Student Plagiarism in an Online World: Problems and Solutions Cover*. Idea Group Reference.
18. Sutherland-Smith, Wendy. 2008. *Plagiarism, the Internet, and Student Learning: Improving Academic Integrity*. Routledge.

Приложение 1 « Съдържание на анкетата »:

АНОНИМНА АНКЕТНА КАРТА

Настоящото анонимно анкетно проучване се провежда с цел да се изследва отношението на студентите към некоректното получаване на предимство чрез приемите „преписване, подсказване, плагиатство“. Моля маркирайте Вашия отговор върху знака „О“ със символа „+“ !

1. Вашият пол: а/ жена – О   б/ мъж – О
2. Навършени години: .....год. Курс:..... Специалност:.....
3. Преписвали ли сте в училище? а/ не – О   б/ понякога – О   в/ редовно – О
4. Подсказвали ли сте в училище? а/ не – О   б/ понякога – О   в/ редовно – О
5. По кои предмети най-често сте преписвали или са ви подсказвали? а/ математика – О
б/ химия – О в/ физика – О г/ бълг. език и литература – О д/ история – О
е/ география – О ж/ чужд език – О з/ друг /посочете/ .....
6. Склонни ли сте да преписвате или да получавате чужда помощ по време на изпити или тестове като студенти? а/ не – О б/ понякога - О   в/ редовно – О
7. Считате ли, „преписването, подсказването, плагиатството“ за нещо нормално по време на студентския живот? а/ да – О б/ не – О в/ безразлично ми е – О
8. Ако Ви се учите съвестно, дразни ли Ви, че Ваши колеги изкарват по-добри оценки от Вас чрез „преписване, подсказване, плагиатство“? а/ малко дразни – О б/ много дразни – О
в/ не го приемам – О
9. Приемате ли „преписването, подсказването, плагиатството“ за вид измама? а/ не – О
б/ да – О   в/ зависи от ситуацията – О
10. Влияе ли авторитета на преподавателя към склонността на студента да преписва по време на изпит или тест? а/ да, не се преписва – О б/ не, само се прави по-финно – О
в/ няма никакво значение – О
11. Кои методи за преписване според Вас са най-популярни? а/ хартиени „пищови“ – О
б/ електронни „пищови“ – О   в/ всички възможни – О
12. Достатъчни ли са според Вас мерките за борба с маменето по време на изпити, тестове, текущи контроли, курсови или дипломни работи? а/ да – О б/ не – О
в/ не са ефикасни – О
13. Бихте ли издали Ваш колега, ако видите че мами като ползва „пищови“ по време на изпит, тест или текущ контрол? а/ не, никога – О б/ да, в подходящ момент – О
в/ зависи дали ми е приятел или не - О

Благодаря за участието!

Приложение 2. «Резултати от анкетата»:

Въпрос N	Отговор		Жени II курс n=66		Жени III курс n=48		Мъже II курс n=34		Мъже III курс n=52		Общо n=200	
				%		%		%		%		%
3	А	не	0	0	1	2	0	0	3	6	4	2
3	Б	понякога	54	82	40	83	30	88	30	58	154	77
3	В	редовно	12	18	7	15	4	12	19	37	42	21
4	А	не	0	0	0	0	0	0	2	4	2	1
4	Б	понякога	48	73	28	58	29	85	30	58	135	68
4	В	редовно	18	27	20	42	5	15	20	38	63	32
5	А	математика	40	61	21	44	15	44	26	50	102	51
5	Б	химия	20	30	14	29	18	53	26	50	78	39
5	В	физика	30	45	6	13	6	18	20	38	62	31
5	Г	български език и литература	9	14	6	13	6	18	24	46	45	23
5	Д	история	18	27	6	13	9	26	18	35	51	26
5	Е	география	12	18	14	29	9	26	18	35	53	27
5	Ж	чужд език	10	15	7	15	6	18	7	13	30	15
6	А	не	6	9	6	13	7	21	5	10	24	12
6	Б	понякога	57	86	42	88	24	71	33	63	156	78
6	В	редовно	3	5	0	0	3	9	14	27	20	10
7	А	да	24	36	12	25	13	38	49	94	98	49
7	Б	не	33	50	24	50	18	53	0	0	75	38
7	В	безразлично ми е	9	14	12	25	3	9	3	6	27	14
8	А	малко	36	55	27	56	13	38	33	63	109	55
8	Б	много	21	32	1	2	13	38	6	12	41	21
8	В	неприемливо	9	14	20	42	8	24	13	25	50	25
9	А	не	27	41	14	29	20	59	13	25	74	37
9	Б	да	3	5	6	13	2	6	20	38	31	16
9	В	зависи от ситуацията	36	55	28	58	12	35	9	17	85	43
10	А	да	36	55	20	42	18	53	19	37	93	47
10	Б	не	15	23	14	29	8	24	26	50	63	32
10	В	без значение	15	23	14	29	8	24	7	13	44	22
11	А	хартиени	12	18	6	13	3	9	2	4	23	12
11	Б	електронни	9	14	21	44	2	6	2	4	34	17
11	В	всички възможни	45	68	21	44	29	85	48	92	143	72
12	А	да	12	18	14	29	3	9	32	62	61	31
12	Б	не	39	59	2	4	18	53	2	4	61	31
12	В	не са ефикасни	15	23	32	67	13	38	18	35	78	39
13	А	не, никога	57	86	48	100	29	85	46	88	180	90
13	Б	да, в подходящ момент	3	5	0	0	0	0	2	4	5	3
13	В	зависи, дали ми е приятел или не	6	9	0	0	5	15	4	8	15	8